

Audiència. La força de l'Església ve de Crist

Benet XVI reflexionà a l'audiència general de dimecres 14 de gener envers Crist com a Cap de l'Església i com a cap de les potències celestials i de tot el cosmos citant les cartes de sant Pau als Colossencs i als Efesis.

23/01/2009

Estimats germans i germanes,

Entre les cartes de l'epistolari paulí, n'hi ha dos, les adreçades als

Colossencs i als Efesis, que en cert sentit poden considerar-se bessones. De fet, una i altra tenen formes d'expressió que només es troben en elles, i es calcula que més d'un terç de les paraules de la carta als Colossencs es troba també en la carta als Efesis. Per exemple, mentre que en Colossencs hom llegeix literalment la invitació "corregiu-vos mútuament en tota saviesa; canteu a Déu en els vostres cors, impulsats per la gràcia, amb salms, himnes i càntics espirituals." (Col 3, 16), a Efesis es recomana igualment "dient-vos entre vosaltres salms, himnes i càntics espirituals, cantant i salmejant al Senyor en el vostre cor" (Ef. 5, 19). Podríem meditar en aquestes paraules: el cor ha de cantar, i així també la veu, amb salms i himnes per entrar en la tradició de l'oració de tota l'Església de l'Antic i del Nou Testament; aprenem així a estar units amb nosaltres i entre nosaltres, i amb Déu. A més a més, en ambdues

cartes es troba un així anomenat "codi domèstic", absent en les altres cartes paulines, és a dir, una sèrie de recomanacions adreçades a marits i dones, a pares i fills, a amos i esclaus (cf. respectivament Col 3,18-4,1 i Ef. 5, 22-6, 9).

Més important encara és constatar que només en aquestes dues cartes es confirma el títol de "cap", kefalé, donat a Jesucrist. I aquest títol s'empra en un doble nivell. En un primer sentit, Crist és considerat com a cap de l'Església (cf. Col 2, 18-19 i Ef. 4, 15-16). Això significa dues coses: primer de tot, que ell és el governant, el dirigent, el responsable que guia la comunitat cristiana com el seu líder i el seu Senyor (cf. Col 1, 18: "Ell és també El Cap del Cos, de l'Església"); i l'altre significat és que Ell és com el cap que forma i vivifica tots els membres del cos que governa (de fet, segons Col 2, 19 cal "mantenir-se unit al Cap, de qui tot el

cos rep la vida i una sòlida unió"): és a dir, no és només un que mana, sinó un que orgànicament està connectat amb nosaltres, del qual també ve la força per actuar de mode recte.

En ambdós casos, es considera a l'Església sotmesa a Crist, tant per seguir la seva conducció superior — els manaments—, com per acollir tots els fluxos vitals que d'ell procedeixen. Els seus manaments no són només paraules, mandats, sinó que són forces vitals que vénen d'ell i ens ajuden.

Aquesta idea es desenvolupa particularment a Efesis, on fins i tot els ministeris de l'Església, en comptes de ser reconduïts a l'Esperit Sant (com 1Co 12), es confereixen per Crist ressuscitat: "és ell qui donà a alguns de ser apòstols; a d'altres, profetes; a d'altres, evangelistes; a d'altres, pastors i mestres " (Ef. 4, 11). I és per ell que "tot el cos,

harmoniosament unit i consolidat per tota mena de juntures (...), realitza el seu creixement per anar-se construint a si mateix en la caritat" (Ef. 4, 16). Crist, de fet, tendeix a "presentar-se a si mateix l'Església gloriosa, sense màcula ni arruga o res de semblant, sinó santa i immaculada" (Ef. 5, 27). Amb això ens diu que és precisament el seu amor la força amb què construeix l'Església, amb què mena a l'Església, amb què també dóna la direcció correcta a l'Església.

Per tant, el primer significat és Crist Cap de l'Església: sigui quant a la conducció, sigui sobretot quant a la inspiració i vitalització orgànica en virtut del seu amor. Després, en un segon sentit, Crist és considerat no sols com a Cap de l'Església, sinó com a cap de les potències celestials i de tot el cosmos. Així a Colossencs llegim que Crist "va espoliar dels seus drets els principats i les potestats, i

els va exposar públicament en espectacle enduent-se'ls en el seu seguici triomfal." (Col 2,15).

Anàlogament a Efesis trobem que amb la seva resurrecció, Déu va posar Crist "per damunt de tot principat i tota potestat, de tot poder i tota dominació i de tot nom que es pugui pronunciar no sols en el món present, sinó també en el futur" (Ef. 1,21). Amb aquestes paraules, les dues cartes ens lliuren un missatge altament positiu i fecund: Crist no ha de témer cap possible competidor, perquè és superior a qualsevol forma de poder que intenti humiliar l'home. Només ell ens "va estimar i s'oferí a si mateix a Déu per nosaltres" (Ef. 5, 2). Per això, si estem units a Crist, no hem de témer cap enemic i cap adversitat; però això significa també que hem de romandre ben units a ell, sense soltar la presa.

L'anunci que Crist era l'únic vencedor i qui estava amb Crist no havia de témer ningú, apareixia com un veritable alliberament per al món pagà, que creia en un món ple d'esperits, en gran part perillosos i contra els quals calia defensar-se. El mateix val també per al paganisme d'avui, perquè també els actuals seguidors d'aquestes ideologies veuen el món ple de poders perillosos. A aquests cal anunciar que Crist és el vencedor, qui està amb Crist, qui roman unit a ell, no ha de témer res ni ningú. Em sembla que això és important també per a nosaltres, que hem d'aprendre a afrontar totes les pors, perquè ell està per sobre de tota dominació, és el veritable Senyor del món.

Fins i tot el cosmos li està sotmès, i en ell convergeix com en el seu propi cap. Són cèlebres les paraules de la carta als Efesis que parlen del projecte de Déu de "reunir totes les

coses en el Crist, tant les del cel com les de la terra." (1,10). Anàlogament en la carta als Colossencs hom llegeix que "en ell foren creades totes les coses, les del cel i les de la terra, les visibles i les invisibles" (1,16) i que "reconcilià per mitjà seu totes les coses amb destinació a si mateix, després de pacificar amb la sang de la seva creu, per mitjà d'ell, tant les coses de la terra com les del cel." (1, 20). Així doncs, no existeix, d'una banda, el gran món material i per una altra aquesta petita realitat de la història de la nostra terra, el món de les persones: tot és un en Crist. Ell és el cap del cosmos; també el cosmos ha estat creat per ell, ha estat creat per a nosaltres en quant que estem units a ell. És una visió racional i personalista de l'univers. I afegiria que una visió més universalista que aquesta no era possible concebre, i aquesta conflueix només en Crist ressuscitat. Crist és el Pantokrátor, al qual estan sotmeses totes les coses: el

pensament va cap al Crist
Pantocràtor, que omple l'absis de les
esglésies bizantines, de vegades
representat assegut al capdamunt
sobre el món sencer, o fins i tot
damunt d'un arc de sant Martí per
indicar la seva equiparació amb el
mateix Déu, a la destra del qual està
assegut (cf. Ef. 1, 20; Col 3, 1), i, per
tant, a la seva inigualable funció de
conductor dels destins humans.

Una visió d'aquest tipus és
concebible només per part de
l'Església, no en el sentit que vulgui
apropiar-se indegudament d'allò que
no li pertany, sinó en un altre doble
sentit: d'una banda l'Església
reconeix que Crist és més gran que
ella, atès que el seu senyoriu s'estén
també més enllà de les seves
fronteres; d'una altra, només
l'Església està qualificada com a Cos
de Crist, no el cosmos. Tot això
significa que cal considerar
positivament les realitats terrenals,

perquè Crist les recapitula en si, i, al mateix temps, hem de viure en plenitud la nostra identitat eclesial específica, que és la més homogènia a la identitat de Crist mateix.

Hi ha també un concepte especial, que és típic d'aquestes dues cartes, i és el concepte de "misteri". Un vegada es parla del "misteri de la voluntat" de Déu (Ef. 1, 9) i altres vegades del "misteri de Crist" (Ef. 3, 4; Col 4, 3) o fins i tot del "misteri de Déu, que és Crist, en el qual estan ocults tots els tresors de la saviesa i de la ciència" (Col 2, 2-3). Fa referència a l'inescrutable disseny diví sobre la sort de l'home, dels pobles i del món. Amb aquest llenguatge les dues Cartes ens diuen que és en Crist on es troba el compliment d'aquest misteri. Si estem amb Crist, encara que no ho puguem comprendre intel·lectualment tot, sabem que estem en el nucli del "misteri" i en el

camí de la veritat. Ell està en la seva totalitat, i no sols un aspecte de la seva persona o un moment de la seva existència, el que reuneix en si la plenitud de l'insondable pla diví de la salvació. En ell pren forma la que s'anomena "multiforme saviesa de Déu" (Ef. 3, 10), ja que en ell "habita corporalment tota la plenitud de la divinitat" (Col 2, 9). D'ara en endavant, per tant, no és possible pensar i adorar el beneplàcit de Déu, la seva disposició sobirana, sense confrontar-nos personalment amb Crist en persona, en qui el "misteri" s'encarna i pot ser percebut tangiblement. S'arriba així a contemplar la "inescrutable riquesa de Crist" (Ef. 3, 8), que està més enllà de tota comprensió humana. No és que Déu no hagi deixat les empremtes del seu pas, ja que el mateix Crist és empremta de Déu, la seva empremta màxima; sinó que un s'adona de "quina és l'amplària i la longitud, l'altura i la profunditat"

d'aquest misteri "que sobrepassa tot coneixement" (Ef. 3, 19). Les meres categories intel·lectuals aquí resulten insuficients, i reconeixent que moltes coses estan més enllà de les nostres capacitats racionals, hem de confiar en la contemplació humil i joiosa no sols de la ment sinó també del cor. Els Pares de l'Església, d'altra banda, ens diuen que l'amor comprèn molt més que la sola raó.

Una última paraula cal dir sobre el concepte, ja assenyalat abans, concernent a l'Església com a esposa de Crist. En la segona carta als Corintis l'apòstol sant Pau havia comparat la comunitat cristiana a una núvia, escrivint així: "Gelósestic de vosaltres amb gelosia de Déu. Perquè us tinc esposats amb un sol espòs per presentar-vos qual casta verge a Crist" (2Co 11, 2). La carta als Efesis desenvolupa aquesta imatge, precisant que l'Església no és només una esposa promesa, sinó esposa real

de Crist. Ell, per així dir-ho, l'ha conquerit per a si, i ho ha fet al preu de la seva vida: com diu el text, "s'ha entregat a si mateix per ella" (Ef. 5, 25). Quina demostració d'amor pot ser més gran que aquesta? Però, a més a més, ell està preocupat per la seva bellesa; no sols per la ja adquirida pel baptisme, sinó també per aquella que ha de créixer cada dia gràcies a una vida impecable, "sense arruga ni taca", en el seu comportament moral (cf. Ef. 5, 26-27). D'aquí a la comuna experiència del matrimoni cristià el pas és breu; més encara, ni tan sols està clar quin és per a l'autor de la carta el punt de referència inicial: si és la relació Crist-Església, des de la llum de la qual cal concebre la unió entre l'home i la dona, o si més aviat és la dada de l'experiència de la unió conjugal, des de la llum de la qual cal concebre la relació entre Crist i l'Església. Però ambdós aspectes s'il·luminen recíprocament: aprenem

què és el matrimoni a la llum de la comunió de Crist i de l'Església, aprenem com Crist s'uneix a nosaltres pensant en el misteri del matrimoni. En tot cas, la nostra carta es posa gairebé a mig camí entre el profeta Oseas, que indicava la relació entre Déu i el seu poble en termes de bodes ja celebrades (cf. Os 2, 4.16.21), i el vident de l'Apocalipsi, que anunciarà la trobada escatològica entre l'Església i l'Anyell com unes bodes joioses i indefectibles (cf. Ap 19, 7-9; 21, 9).

Hi hauria encara molt a dir, però em sembla que, de tot quant he exposat, es pot entendre que aquestes dues cartes són una gran catequesi, de la qual podem aprendre no sols com ser bons cristians, sinó també com arribar a ser realment homes. Si comencem a entendre que el cosmos és l'empremta de Crist, aprenem la nostra relació recta amb el cosmos, amb tots els problemes de la seva

conservació. Aprenem a veure-ho amb la raó, però amb una raó moguda per l'amor, i amb la humilitat i el respecte que permeten actuar de forma correcta. I si pensem que l'Església és el Cos de Crist, que Crist s'ha donat a si mateix per ella, aprenem com viure amb Crist l'amor recíproc, l'amor que ens uneix a Déu i que ens fa veure l'altre com a imatge de Crist, com a Crist mateix. Orem al Senyor perquè ens ajudi a meditar bé la Sagrada Escriptura, la seva Paraula, i aprendre així realment a viure bé.